

ALMANLARIN BİZE BIRAKTIĞI MİRAS: 19 MAYIS KUTLAMALARI

İttihatçılar ülke genelinde yarı askeri nitelikli gençlik örgütleri kurarak halkın önemli bir kesimini savaşa hazır biçimde tutmayı amaçladılar. Bu gençlik örgütlenmeleri beden eğitiminin, spor faaliyetlerinin ve askeri eğitimin verildiği o dönemdeki adıyla keşşaflık günümüzdeki adıyla izcilik etkinlikleri çerçevesinde yapıldı.

19 Mayıs 2023

<https://www.dunyabulteni.net/olaylar/almanlarin-bize-biraktigi-miras-19-mayis-kutlamalari-h260295.html>

Tarih Dosyası/ Dünya Bülteni

Almanların *“Güçlü bir ordunun arkasında her an bir de sağlam bir gençlikten mürekkep bir ihtiyat ordusu mevcuttur”* anlayışı Osmanlının son yıllarına damgasını vuran İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından da benimsenmişti. İttihatçılar da ülke genelinde yarı askeri nitelikli gençlik örgütleri kurarak halkın önemli bir kesimini savaşa hazır biçimde tutmayı amaçladılar. Bu gençlik örgütlenmeleri ise beden eğitiminin, spor faaliyetlerinin ve askeri eğitimin verildiği o dönemdeki adıyla keşşaflık günümüzdeki adıyla izcilik etkinlikleri çerçevesinde yapıldı.

1913 yılında Türk Gücü Cemiyeti tarafından ülke çapında örgütlenmesi gerçekleşen izcilik faaliyetleri 1914'ten itibaren Osmanlı Güç Dernekleri tarafından devam ettirildi. **“Genç memleket evladını maddeten ve manen vatan müdafaasına hazırlamak ve ölünceye kadar kavi ve sağlam bir vatanperver hasletini muhafaza etmesini temin eylemek”** amacıyla kurulan

Güç Dernekleri kısa bir süre sonra kapanarak, yerlerini 1916 yılında kurulan Osmanlı Genç Derneklerine bıraktı. Almanya'da oluşturulan Genç Derneklerinin bir benzeri şeklinde tasarlanan teşkilat Enver Paşanın onayı ve padişahın iradesi ile 17 Nisan 1916'da resmen kuruldu. Osmanlı Genç Derneklerinde de umumi müfettiş olarak ise Alman genç derneklerinin idaresinde büyük başarı göstermiş olan Von Hoff getirildi.

Genç Dernekleri, Harbiye Nezaretine bağlı 12-17 yaş arası gençlerden oluşan "Gürbüz Derneği" ve 17 ve yukarısı yaşlardan oluşan "Dinç Derneği"nden oluşuyordu. Gençlerin Müslim/gayrimüslim tamamının bu derneğe katılmaları zorunluydu. Bu zorunluluk gençlerin askere alınmasına kadar sürecekti. Üyelerin özel üniformaları bulunacaktı. Eğitimler izci programlarının bir askerî versiyonu olarak yapılacaktı. Osmanlı Genç Dernekleri hızlı bir gelişim ile kuruluşundan Temmuz 1917'ye kadar Edirne'den Kudüs'e, Bitlis'ten Basra'ya kadar geniş bir alanda teşkilatlanarak 706'ya şubeye ulaştı.

İttihatçıların himayesinde kurulan Osmanlı Genç Derneklerinin başlattığı ve günümüze kadar ulaşan faaliyetlerden biri ise **idman** şenlikleriydi. 12 Mayıs 1916 tarihinde Kadıköy'deki Papaz Çayırı olarak bilinen o zamanki adıyla İttihatspor Sahası, şimdiki adıyla Fenerbahçe Şükrü Saracoğlu Stadının bulunduğu yerde ilk idman şenliği yapıldı. Dönemin Maarif Nezareti Müfettişi olan Selim Sırrı Tarcan'ın önyak olduğu bu idman bayramına Tarcan'ın bir katkısı daha vardı. Bu bayram için bir marş yapılması fikrinden hareketle İsveçli Feliks Krling'e ait olan bir marş Tarcan'ın çabalarıyla Türkçeye uyarlandı. Böylece 'Dağ Başını Duman Almış' şarkısı ortaya çıktı. Bu marş Osmanlı Genç Dernekleri talimatnamesinde "**Umum Osmanlı Genç Derneklerinin yürüyüş halinde 'Dağ Başını Duman Almış' şarkısını terennüm edecekleri**" şeklinde yer aldı.

İdman Şenliği/ Bayramı'nın ikincisi 1917 yılında kutlandı ancak savaşın ve ardından yaşanan mütareke sürecinin etkisiyle 1928'e yılına kadar bir daha yapılamadı. 1928 yılının Mayıs ayından itibaren ise Jimnastik Bayramı olarak kutlandı. Jimnastik Bayramının 19 Mayıs 1919 ile yani Atatürk'ün Samsun'a çıkışı irtibatlanması ise 1935 yılında oldu. 1935 yılının Mayıs ayında Beşiktaş Jimnastik Kulübü bir Atatürk Spor günü organize etmeye karar verecek ve bu kararını Galatasaray ve Fenerbahçe kulüplerinin de desteğiyle kamuoyuna açıklayacaktı. Böylece Gençlik ve Spor Bayramı ilk defa 24 Mayıs 1935'te Atatürk günü olarak tasarlanmış oldu. Kulüplerden gelen bu teklifin ardından Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının kuruluşunda önemli katkıları olan Ahmet Fetgeri Bey "Atatürk Günü"nü tüm gençliğe mal edilebilmesi için, "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı" adı altında her yıl yapılmasını teklif etti. Bu teklifin kabul

edilmesiyle 19 Mayıs ile Gençlik ve Spor Bayramı birleşmiş oldu. İlk kutlamalar aynı yıl yurdun dört bir yanında gerçekleşti.

1936 yılındaki kutlamaları bir önceki seneye göre tam bir organizasyon ile gerçekleşti. Cumhuriyet gazetesinin o günkü sayısında Jimnastik Bayramı" başlığını taşıyan haberde, Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı 19 Mayıs günü şerefine, bugün ortaokul, lise ve spor kulüplerinin katılımı ile bayram yapılacağı belirtiliyordu. Sabah 10'da okulların Cumhuriyet Abidesi'ne çelenk koyacakları ve oradan gidecekleri Taksim Stadı'nda 10:15'te jimnastik şenliklerinin başlayacağı anlatılıyordu. Aynı haberde sabah 10:30'da İstanbul'daki spor kulüplerinin Cumhuriyet Abidesi'ne çelenk koyacakları, bunun ardından kulüpler arasında Taksim-İstinye yolunda 60 kilometrelik bisiklet yarışının yapılacağı, saat ikide Fenerbahçe-Galatasaray B takımları arasında Taksim Stadı'nda bir maç oynanacağı, saat 3'te Bebek'te yelken ve kürek yarışlarının gerçekleştirileceği, saat 4'te Karagömrük sahasında kulüpler arasında resm-i geçidin ardından maç yapılacağı ve nihayet saat 5'te de Taksim Stadı'nda çeşitli ödüllerin sahiplerine dağıtılacağı belirtilmekteydi.

1937 ve 1938 kutlamaları da benzer şekilde yurt çapında gerçekleştirildi. Ancak bu kutlamalar yapılırken henüz 19 Mayıs, Gençlik ve Spor Bayramı resmen kabul edilmiş milli bir bayram değildi. 19 Mayıs'ın Gençlik ve Spor Bayramı olarak resmen kabulü ise 1938 yılının 20 Haziran'ında oldu. Bayramın günümüzdeki haline yani Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı haline gelişi ise 1981 yılında yapılan düzenleme ile gerçekleşti.

Kaynaklar:

Mustafa Balcıoğlu, Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Gençleri Derneklerine

Nevin Yurdsever Ateş, Tarihte 19 Mayıs Kutlamaları

Sadık Sarısamancıoğlu, Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti olarak kurulan Osmanlı Genç Dernekleri